

PARTEA GENERALĂ

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Dispoziții preliminare

Art. 1. Scopul legii penale. Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, România, suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, precum și întreaga ordine de drept.

Art. 2. Legalitatea incriminării. Legea prevede care fapte constituie infracțiuni, pedepsele ce se aplică infractorilor și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte.

Notă. A se vedea și: √ art. 23 alin. (12) din Constituție; √ art. 7 – „Nicio pedeapsă fără lege” din Convenția europeană a drepturilor omului; √ art. 49 – „Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor” din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Capitolul II. Limitele aplicării legii penale

Secțiunea I. Aplicarea legii penale în spațiu

Art. 3. Teritorialitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.

Notă. Pentru înțelesul unor termeni, a se vedea *infra*, art. 142 – „Teritoriul” și art. 143 – „Infracțiune săvârșită pe teritoriul țării” din Codul penal.

Art. 4. Personalitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, dacă făptuitorul este cetățean român sau dacă, neavând nicio cetățenie, are domiciliul în țară.

Notă. A se vedea și O.U.G. nr. 112/2001 privind sancționarea unor fapte săvârșite în afara teritoriului țării de cetățeni români sau de persoane fără cetățenie domiciliate în România (M. Of. nr. 549 din 3 septembrie 2001).

Art. 5. Realitatea legii penale. (1) Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, contra siguranței statului român sau contra vieții unui cetățean român, ori prin care s-a adus o vătămare gravă integrității corporale sau sănătății unui cetățean român, când sunt săvârșite

de către un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării.

(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale pentru infracțiunile prevăzute în alineatul precedent se face numai cu autorizarea prealabilă a procurorului general.

Art. 6. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 5 alin. (1), săvârșite în afara teritoriului țării, de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării, dacă:

a) fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită;

b) făptuitorul se află în țară.

(2) Pentru infracțiunile îndreptate împotriva intereselor statului român sau contra unui cetățean român, infractorul poate fi judecat și în cazul când s-a obținut extrădarea lui.

(3) Dispozițiile alineatelor precedente nu se aplică în cazul când, potrivit legii statului în care infractorul a săvârșit infracțiunea, există vreo cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei, sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată. Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.

Art. 7. Legea penală și convențiile internaționale. Dispozițiile cuprinse în art. 5 și 6 se aplică, dacă nu se dispune altfel printr-o convenție internațională.

Art. 8. Imunitatea de jurisdicție. Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomați ai statelor străine sau de alte persoane care, în conformitate cu convențiile internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român.

Notă. 1. A se vedea și: ✓ Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961, ratificată de România prin Decretul nr. 566/1968 (B. Of. nr. 89 din 8 iulie 1968); ✓ Convenția cu privire la relațiile consulare, încheiată la Viena la 24 aprilie 1963, ratificată de România prin Decretul nr. 481/1971 (B. Of. nr. 10 din 28 ianuarie 1972).

2. A se vedea și art. 34 din Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României, republicată (M. Of. nr. 765 din 21 octombrie 2002), potrivit căruia, sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege, „*navele militare străine și alte nave de stat străine folosite pentru servicii guvernamentale se bucură de imunitate de jurisdicție pe timpul cât se află în porturi, în apele maritime interioare și în marea teritorială ale României*”.

Art. 9. Extrădarea. Extrădarea se acordă sau poate fi solicitată pe bază de convenție internațională, pe bază de reciprocitate și, în lipsa acestora, în temeiul legii.

Notă. 1. A se vedea și art. 19 – „*Extrădarea și expulzarea*” din Constituție.

2. A se vedea și Titlul II – „*Extrădarea*” și Titlul III – „*Dispoziții privind cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre*” din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată (M. Of. nr. 377 din 31 mai 2011).

Secțiunea II. Aplicarea legii penale în timp

Art. 10. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Art. 11. Neretroactivitatea legii penale. Legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

Art. 12. Retroactivitatea legii penale. (1) Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz executarea pedepselor, a măsurilor de siguranță și a măsurilor educative, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte, încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

(2) Legea care prevede măsuri de siguranță sau măsuri educative se aplică și infracțiunilor care nu au fost definitiv judecate până la data intrării în vigoare a legii noi.

Notă. A se vedea *supra*, nota de la art. 2, precum și art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „*Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile*”.

Art. 13. Aplicarea legii penale mai favorabile. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea cea mai favorabilă.

(2) Când legea anterioară este mai favorabilă, pedepsele complementare care au corespondent în legea penală nouă se aplică în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, iar cele care nu mai sunt prevăzute în legea penală nouă nu se mai aplică.

Art. 14. Aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximumul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Pedepsele complementare, măsurile de siguranță, precum și măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă, nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de această lege.

(5) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitive aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alineatelor precedente.

Notă. Potrivit art. 2 din Decretul-lege nr. 6/1990 (M. Of. nr. 4 din 8 ianuarie 1990), „*Toate dispozițiile privind pedeapsa cu moartea din Codul penal, Codul de procedură penală și alte acte normative sunt considerate că se referă la pedeapsa detențiunii pe viață*”.

Art. 15. Aplicarea facultativă a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, iar sancțiunea aplicată este mai mică decât maximumul special prevăzut de legea nouă, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită, de persoana condamnatului, de conduita acestuia după pronunțarea hotărârii sau în timpul executării pedepsei și de timpul cât a executat din pedeapsă, se poate dispune fie menținerea, fie reducerea pedepsei. Pedeapsa aplicată nu poate fi coborâtă sub limita ce ar rezulta din reducerea acestei pedepse proporțional cu micșorarea maximumului special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită.

(2) Dispozițiile art. 14 alin. (5) se aplică și în cazul condamnărilor arătate în prezentul articol, executate până la data intrării în vigoare a legii noi, pedeapsa din hotărâre reducându-se cu o treime.

Notă. Cu privire la aplicarea art. 12, art. 14 și art. 15 C. pen., a se vedea art. 458 – „*Intervenirea unei legi penale noi*” din Codul de procedură penală.

Art. 16. Aplicarea legii penale temporare. Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acest interval de timp.

Titlul II. Infraacțiunea

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 17. Trăsăturile esențiale ale infraacțiunii. (1) Infraacțiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală.

(2) Infraacțiunea este singurul temei al răspunderii penale.

Art. 18. Pericolul social al faptei. Faptă care prezintă pericol social în înțelesul legii penale este orice acțiune sau inacțiune prin care se aduce atingere uneia dintre valorile arătate în art. 1 și pentru sancționarea căreia este necesară aplicarea unei pedepse.

Art. 18¹. Faptă care nu prezintă pericolul social al unei infraacțiuni. (1) Nu constituie infraacțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de lege și prin conținutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanță, nu prezintă gradul de pericol social al unei infraacțiuni.

(2)^[1] La stabilirea în concret a gradului de pericol social se ține seama de modul și mijloacele de săvârșire a faptei, de scopul urmărit, de împrejurările în care fapta a fost comisă, de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce, precum și de persoana și conduita făptuitorului, dacă este cunoscut.

(3) În cazul faptelor prevăzute în prezentul articol, procurorul sau instanța poate aplica una dintre sancțiunile cu caracter administrativ prevăzute la art. 91.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. XXXV/2006 (M. Of. nr. 368 din 30 mai 2007), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la aplicarea sancțiunilor cu caracter administrativ faptelor concurente în cazul când sunt incidente dispozițiile art. 18¹ din Codul penal și a stabilit că:

„În cazul săvârșirii de către aceeași persoană a unor fapte concurente care, în accepțiunea textului de lege menționat, nu prezintă gradul de pericol social al unor infraacțiuni, se va aplica o singură sancțiune cu caracter administrativ, conform dispozițiilor art. 91 din Codul penal”.

Art. 19. Vinovăția. (1) Vinovăție există când fapta care prezintă pericol social este săvârșită cu intenție sau din culpă.

1. Fapta este săvârșită cu intenție când infractorul:

[1] Alin. (2) și (3) ale art. 18¹ sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. XX pct. 1 din Legea nr. 202/2010.

a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte;

b) prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui.

2. Fapta este săvârșită din culpă când infractorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temeii că el nu se va produce;

b) nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să-l prevadă.

(2) Fapta constând într-o acțiune săvârșită din culpă constituie infracțiune numai atunci când în lege se prevede în mod expres aceasta.

(3) Fapta constând într-o infracțiune constituie infracțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul când legea sancționează numai săvârșirea ei cu intenție.

Art. 19¹.^[1] Condițiile răspunderii penale a persoanelor juridice. (1)

Persoanele juridice, cu excepția statului, a autorităților publice și a instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat, răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, dacă fapta a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de legea penală.

(2) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit, în orice mod, la săvârșirea aceleiași infracțiuni.

Notă. A se vedea și Titlul IV – „Proceduri speciale”, Capitolul I¹ – „Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice” (art. 479¹-479¹⁵) din Partea specială a Codului de procedură penală.

Capitolul II. Tentativa

Art. 20. Conținutul tentativei. (1) Tentativa constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.

(2) Există tentativă și în cazul în care consumarea infracțiunii nu a fost posibilă datorită insuficienței sau defectuoșității mijloacelor folosite, ori datorită împrejurării că în timpul când s-au săvârșit actele de executare, obiectul lipsea de la locul unde făptuitorul credea că se află.

(3) Nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este datorită modului cum a fost concepută executarea.

Art. 21. Pedepsirea tentativei. (1) Tentativa se pedepsește numai când legea prevede expres aceasta.

(2) Tentativa se sancționează cu o pedeapsă cuprinsă între jumătatea minimului și jumătatea maximului prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, fără ca minimul să fie mai mic decât minimul general al

[1] Art. 19¹ a fost introdus prin art. I pct. 1 din Legea nr. 278/2006.

pedepsei. În cazul când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de la 10 la 25 de ani.

(3)^[1] În cazul persoanei juridice, tentativa se sancționează cu amendă cuprinsă între minimul special și maximul special al amenzii prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, reduse la jumătate. La această pedeapsă se pot adăuga una sau mai multe pedepse complementare.

Art. 22. Desistarea și împiedicarea rezultatului. (1) Este apărât de pedeapsă făptuitorul care s-a desistat ori a împiedicat mai înainte de descoperirea faptei producerea rezultatului.

(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru acea infracțiune.

Capitolul III. Participația

Art. 23. Participanții. Participanți sunt persoanele care contribuie la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în calitate de autori, instigatori sau complici.

Art. 24. Autorul. Autor este persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală.

Art. 25. Instigatorul. Instigator este persoana care, cu intenție, determină pe o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală.

Art. 26. Complicele. Complice este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Este de asemenea complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită.

Art. 27. Pedeapsa în caz de participație. Instigatorul și complicele la o faptă prevăzută de legea penală săvârșită cu intenție se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. La stabilirea pedepsei se ține seama de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii, precum și de dispozițiile art. 72.

Art. 28. Circumstanțele personale și reale. (1) Circumstanțele privitoare la persoana unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți.

(2) Circumstanțele privitoare la faptă se răsfrâng asupra participanților, numai în măsura în care aceștia le-au cunoscut sau le-au prevăzut.

Art. 29. Instigarea neurmată de executare. (1) Actele de instigare neurmărite de executarea faptei, precum și actele de instigare urmate de desistarea autorului ori de împiedicarea de către acesta a producerii

^[1] Alin. (3) al art. 21 a fost introdus prin art. 1 pct. 2 din Legea nr. 278/2006.

rezultatului, se sancționează cu o pedeapsă între minimul special al pedepsei pentru infracțiunea la care s-a instigat și minimul general. În cazul când pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de la 2 la 10 ani.

(2) Actele arătate în alineatul precedent nu se sancționează, dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea la care s-a instigat este de 2 ani sau mai mică, afară de cazul când actele îndeplinite de autor până în momentul desistării constituie altă faptă prevăzută de legea penală.

Art. 30. Împiedicarea săvârșirii faptei. Participantul nu se pedepsește dacă în cursul executării, dar înainte de descoperirea faptei, împiedică consumarea acesteia. Dacă actele săvârșite până în momentul împiedicării constituie o altă faptă prevăzută de legea penală, participantului i se aplică pedeapsa pentru această faptă.

Art. 31. Participația improprie. (1) Determinarea, înlesnirea sau ajutorarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea din culpă de către o altă persoană, a unei fapte prevăzute de legea penală, se sancționează cu pedeapsa pe care legea o prevede pentru fapta comisă cu intenție.

(2) Determinarea, înlesnirea sau ajutorarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.

(3) Dispozițiile art. 28-30 se aplică în mod corespunzător.

Capitolul IV. Pluralitatea de infracțiuni

Art. 32. Formele pluralității. Pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concurs de infracțiuni sau recidivă.

Art. 33. Concursul de infracțiuni. Concurs de infracțiuni există:

a) când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna dintre ele. Există concurs chiar dacă una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni;

b) când o acțiune sau inacțiune, săvârșită de aceeași persoană, datorită împrejurărilor în care a avut loc și urmărilor pe care le-a produs, întrunește elementele mai multor infracțiuni.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. II/2005 (M. Of. nr. 867 din 27 septembrie 2005), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii și, în aplicarea dispozițiilor art. 33 lit. b) din Codul penal referitoare la concursul de infracțiuni, a stabilit că:

„Raportul sexual cu o persoană de sex diferit, care este rudă în linie directă sau frate ori soră, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința, constituie atât infracțiunea de viol prevăzută de art. 197 alin. (1) din Codul penal și alin. (2) lit. b') din același

articol (dacă victima locuiește și gospodărește împreună cu făptuitorul), cât și infracțiunea de incest prevăzută de art. 203 din Codul penal, în concurs ideal”.

Art. 34. Pedepșa principală în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana fizică^[1]. (1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte, iar dintre acestea se aplică pedeapsa, după cum urmează:

a) când s-a stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;

b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, care poate fi sporită până la maximul ei special, iar când acest maxim nu este îndestulător, se poate adăuga un spor de până la 5 ani;

c) când s-au stabilit numai amenzi, se aplică pedeapsa cea mai mare, care poate fi sporită până la maximul ei special, iar dacă acest maxim nu este îndestulător, se poate adăuga un spor de până la jumătate din acel maxim;

d) când s-a stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se poate adăuga amenda, în totul sau în parte;

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, potrivit dispoziției de la lit. b), la care se poate adăuga amenda, potrivit dispoziției de la lit. c).

(2) Prin aplicarea dispozițiilor din alineatul precedent nu se poate depăși totalul pedepselor stabilite de instanță pentru infracțiunile concurente.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. X/2005 (M. Of. nr. 123 din 9 februarie 2006), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a admis recursul în interesul legii și, în aplicarea dispozițiilor art. 34, cu referire la art. 120 din Codul penal, a stabilit că:

„1. În caz de concurs de infracțiuni, dintre care pentru unele s-au stabilit pedepse ce intră sub incidența grațierii, dispozițiile referitoare la contopire se aplică numai cu privire la pedepsele executabile ce nu au făcut obiectul grațierii sau care au fost grațiate parțial.

2. Grațierea individuală, în cazul concursului de infracțiuni, vizează numai pedeapsa rezultantă”.

Art. 35. Pedepșa complementară și măsurile de siguranță în caz de concurs de infracțiuni. (1) Dacă pentru una dintre infracțiunile concurente s-a stabilit și o pedeapsă complementară, aceasta se aplică alături de pedeapsa închisorii.

(2) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită, sau chiar de aceeași natură dar cu conținut diferit, acestea se aplică alături de pedeapsa închisorii.

[1] Denumirea marginală a art. 34 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 3 din Legea nr. 278/2006.

(3) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeași natură și cu același conținut, se aplică cea mai grea dintre acestea.

(4)^[1] Măsurile de siguranță de natură diferită sau de aceeași natură, dar cu un conținut diferit, luate în cazul infracțiunilor concurente, se cumulează.

(5)^[2] Dacă s-au luat mai multe măsuri de siguranță de aceeași natură și cu același conținut, dar pe durate diferite, se aplică o singură dată măsura de siguranță cu durata cea mai lungă. În cazul măsurilor de siguranță de aceeași natură și cu același conținut, luate potrivit art. 118, acestea se cumulează.

Art. 36. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică^[3]. (1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 34 și 35.

(2) Dispozițiile art. 34 și 35 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat suferise și o altă condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă.

(3) Dacă infractorul a executat în totul sau în parte pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente.

(4) Dispozițiile privitoare la aplicarea pedepsei în caz de concurs de infracțiuni se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. LXX (70)/2007 (M. Of. nr. 539 din 17 iulie 2008), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la posibilitatea contopirii de către instanțele de control judiciar a pedepsei aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecării cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente pentru care infractorul a fost condamnat definitiv, în cazul în care contopirea nu a fost efectuată mai întâi de către instanța de fond, și a stabilit că:

„Instanțele de control judiciar nu pot dispune direct în căile de atac contopirea pedepsei aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecării cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente, pentru care există o condamnare definitivă, în cazul în care contopirea nu a fost dispusă de către prima instanță”.

Art. 37. Recidiva în cazul persoanei fizice^[4]. (1) Există recidivă pentru persoana fizică în următoarele cazuri^[5]:

[1] Alin. (4) al art. 35 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 4 din Legea nr. 278/2006.

[2] Alin. (5) al art. 35 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. IV din O.U.G. nr. 60/2006.

[3] Denumirea marginală a art. 36 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 6 din Legea nr. 278/2006.

[4] Denumirea marginală a art. 37 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 7 din Legea nr. 278/2006.

[5] Partea introductivă a alin. (1) al art. 37 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 8 din Legea nr. 278/2006.

a) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de 6 luni, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, înainte de începerea executării pedepsei, în timpul executării acesteia sau în stare de evadare, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru a doua infracțiune este închisoarea mai mare de un an;

b) când după executarea unei pedepse cu închisoare mai mare de 6 luni, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, ori după împlinirea termenului de prescripție a executării unei asemenea pedepse, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de un an;

c) când după condamnarea la cel puțin trei pedepse cu închisoare până la 6 luni sau după executare, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, ori după prescrierea executării a cel puțin trei asemenea pedepse, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de un an.

(2) Există recidivă și în cazurile în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă în cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) și b) și alin. (2), se poate ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută și de legea română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit dispozițiilor legii.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. XVIII/2007 (M. Of. nr. 542 din 17 iulie 2008), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 37 lit. b), în concurs cu cele ale art. 37 lit. a) din Codul penal, atunci când prima condamnare a fost avută în vedere ca prim termen al recidivei postexecutorii în cauza care atrage aplicarea art. 37 lit. a) din același cod, și a stabilit că:

„În cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de către o persoană condamnată definitiv la mai multe pedepse, dintre care unele au fost executate, iar pentru altele durata pedepsei nu s-a împlinit, trebuie să se rețină că acea infracțiune a fost săvârșită atât în condițiile stării de recidivă postcondamnatorie, cât și în cele ale stării de recidivă postexecutorie, ceea ce atrage aplicarea concomitentă a dispozițiilor art. 37 lit. a) și b) din Codul penal”.

Art. 38. Condamnările care nu atrag starea de recidivă. (1) La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la:

- a) infracțiunile săvârșite în timpul minorității;
- a') infracțiunile săvârșite din culpă;
- b) infracțiunile amnistiate;
- c) faptele care nu mai sunt prevăzute ca infracțiuni de legea penală.

(2) De asemenea, nu se ține seama de condamnările pentru care a intervenit reabilitarea, sau în privința cărora s-a împlinit termenul de reabilitare.

Art. 39. Pedeapsa în caz de recidivă pentru persoana fizică^[1]. (1) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 alin. (1) lit. a), pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită ulterior și pedeapsa aplicată pentru infracțiunea anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor art. 34 și 35. Sporul prevăzut în art. 34 alin. (1) lit. b) se poate mări până la 7 ani.

(2) Dacă pedeapsa anterioară a fost executată în parte, contopirea se face între pedeapsa ce a mai rămas de executat și pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârșită ulterior.

(3) În cazul săvârșirii unei infracțiuni după evadare, prin pedeapsa anterioară se înțelege pedeapsa care se execută, cumulată cu pedeapsa aplicată pentru evadare.

(4) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 alin. (1) lit. b), se poate aplica o pedeapsă până la maximul special. Dacă maximul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor de până la 10 ani, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult două treimi din maximul special.

(5) În cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. c) se aplică în mod corespunzător dispozițiile din alineatele precedente.

(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată, se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile din alin. (1) în cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. a) și dispozițiile din alin. (4) în cazul recidivei prevăzute în art. 37 lit. b).

(7) Dispozițiile alineatului precedent se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Art. 40. Pedepsa în unele cazuri când nu există recidivă. (1) Când după condamnarea definitivă cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune, înainte de începerea executării pedepsei, în timpul executării acesteia sau în stare de evadare, și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă, pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

(2)^[2] În cazul persoanei juridice, dacă nu sunt întrunite condițiile prevăzute în art. 40² alin. (1) lit. a), pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

Art. 40¹,^[3] Pedepsa în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana juridică. (1) În caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana juridică, se stabilește pedeapsa amenzii pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică amenda cea mai mare, care poate fi sporită până la maximul special prevăzut în art. 71¹ alin. (2) sau (3), iar dacă acest maxim

[1] Denumirea marginală a art. 39 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 9 din Legea nr. 278/2006.

[2] Alin. (2) al art. 40 a fost introdus prin art. I pct. 10 din Legea nr. 278/2006.

[3] Art. 40¹ și 40² au fost introduse prin art. I pct. 11 din Legea nr. 278/2006.

nu este îndestulător, se poate adăuga un spor de până la o treime din acel maxim.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care persoana juridică condamnată definitiv este judecată ulterior pentru o infracțiune concurrentă, precum și atunci când după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că persoana juridică suferise și o altă condamnare definitivă pentru o infracțiune concurrentă. În aceste cazuri, partea din amenda executată se scade din amenda aplicată pentru infracțiunile concurente.

(3) Dispozițiile art. 35 se aplică în mod corespunzător.

Art. 40². Recidiva în cazul persoanei juridice. (1) Există recidivă pentru persoana juridică în următoarele cazuri:

a) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, iar amenda pentru infracțiunea anterioară nu a fost executată;

b) când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune cu intenție, iar amenda pentru infracțiunea anterioară a fost executată sau considerată ca executată.

(2) În cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. a), amenda stabilită pentru infracțiunea săvârșită ulterior și amenda aplicată pentru infracțiunea anterioară se contopesc, potrivit art. 40¹ alin. (1) și (3). Sporul prevăzut în art. 40¹ alin. (1) se poate mări până la jumătate.

(3) Dacă amenda anterioară a fost executată în parte, contopirea se face între amenda ce a mai rămas de executat și amenda aplicată pentru infracțiunea săvârșită ulterior.

(4) În cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. b), se aplică pedeapsa amenzii până la maximum special prevăzut în art. 71¹ alin. (2) sau (3), iar dacă acest maxim nu este îndestulător, se poate adăuga un spor de până la două treimi din acel maxim.

(5) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și mai înainte ca amenda să fi fost executată sau considerată ca executată, se descoperă că persoana juridică condamnată se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile din alin. (2), în cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. a), și dispozițiile din alin. (4), în cazul recidivei prevăzute în alin. (1) lit. b).

Art. 41. Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe. (1) În cazul infracțiunii continuate și al infracțiunii complexe nu există pluralitate de infracțiuni.

(2) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiunii sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.

(3) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element sau ca circumstanță agravantă, o acțiune sau inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

Art. 42.^[1] Pedepsa pentru infracțiunea continuată. Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor, potrivit dispozițiilor art. 34 sau, după caz, art. 40¹ alin. (1).

Art. 43. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau complexă. Dacă infractorul condamnat definitiv pentru o infracțiune continuată sau complexă este judecat ulterior și pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabilește o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai ușoară decât cea pronunțată anterior.

Capitolul V. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei

Art. 44. Legitima apărare. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de legitimă apărare.

(2) Este în stare de legitimă apărare acela care săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, îndreptat împotriva sa, a altuia sau împotriva unui interes obștesc, și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul obștesc.

(2¹)^[2] Se prezumă că este în legitimă apărare, și acela care săvârșește fapta pentru a respinge pătrunderea fără drept a unei persoane prin violență, viclenie, efracție sau prin alte asemenea mijloace, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ori delimitat prin semne de marcare.

(3) Este de asemenea în legitimă apărare și acela care din cauza tulburării sau temerii a depășit limitele unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul.

Art. 45. Starea de necesitate. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de necesitate.

(2) Este în stare de necesitate acela care săvârșește fapta pentru a salva de la un pericol iminent și care nu putea fi înlăturat altfel, viața, integritatea corporală sau sănătatea sa, a altuia sau un bun important al său ori al altuia sau un interes obștesc.

(3) Nu este în stare de necesitate persoana care în momentul când a săvârșit fapta și-a dat seama că pricinuește urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat.

Art. 46. Constrângerea fizică și constrângerea morală. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită din cauza unei constrângeri fizice căreia făptuitorul nu i-a putut rezista.

[1] Art. 42 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 12 din Legea nr. 278/2006.

[2] Alin. (2¹) al art. 44 este reprodus astfel cum a fost modificat prin Titlul IX art. unic pct. 1 din Legea nr. 247/2005.

(2) De asemenea, nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia și care nu putea fi înlăturat în alt mod.

Art. 47. Cazul fortuit. Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, al cărei rezultat este consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.

Art. 48. Iresponsabilitatea. Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă făptuitorul, în momentul săvârșirii faptei, fie din cauza alienației mintale, fie din alte cauze, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale, ori nu putea fi stăpân pe ele.

Art. 49. Beția. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă făptuitorul, în momentul săvârșirii faptei, se găsea, datorită unor împrejurări independente de voința sa, în stare de beție completă produsă de alcool sau de alte substanțe.

(2) Starea de beție voluntară completă produsă de alcool sau de alte substanțe nu înlătură caracterul penal al faptei. Ea poate constitui, după caz, o circumstanță atenuantă sau agravantă.

Art. 50. Minoritatea făptuitorului. Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită de un minor care la data comiterii acesteia nu îndeplinea condițiile legale pentru a răspunde penal.

Notă. A se vedea *infra*, Titlul V – „Minoritatea” al Părții generale din Codul penal.

Art. 51. Eroarea de fapt. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, când făptuitorul, în momentul săvârșirii acesteia, nu cunoștea existența unei stări, situații sau împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei.

(2) Nu constituie o circumstanță agravantă împrejurarea pe care infractorul nu a cunoscut-o în momentul săvârșirii infracțiunii.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică și faptelor săvârșite din culpă pe care legea penală le pedepsește, numai dacă necunoașterea stării, situației sau împrejurării respective nu este ea însăși rezultatul culpei.

(4) Necunoașterea sau cunoașterea greșită a legii penale nu înlătură caracterul penal al faptei.

Titlul III. Pedepsele

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 52. Pedeapsa și scopul ei. (1) Pedeapsa este o măsură de constrângere și un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.

(2) Prin executarea pedepsei se urmărește formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească persoana condamnatului.

Notă. A se vedea și: √ art. 22 alin. (2) din Constituție; √ art. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului; √ art. 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Capitolul II. Categoriile și limitele generale ale pedepselor

Art. 53. Felurile pedepselor aplicabile persoanei fizice^[1]. Pedepsele sunt principale, complementare și accesorii.

1. Pedepsele principale sunt:

- a) detențiunea pe viață;
- b) închisoarea de la 15 zile la 30 de ani;
- c)^[2] amenda de la 100 lei la 50.000 lei.

2. Pedepsele complementare sunt:

- a) interzicerea unor drepturi de la unu la 10 ani;
- b) degradarea militară.

3.^[3] Pedeapsa accesorie constă în interzicerea drepturilor prevăzute în art. 64, în condițiile prevăzute în art. 71.

Notă. 1. Referitor la interzicerea pedepsei cu moartea, a se vedea și: √ art. 22 alin. (3) din Constituție; √ Protocolul nr. 13 și art. 1 din Protocolul nr. 6 adiționale la Convenția europeană a drepturilor omului; √ art. 2 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

2. A se vedea *supra*, nota de la art. 14.

^[1] Denumirea marginală a art. 53 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 13 din Legea nr. 278/2006.

^[2] Lit. c) de la pct. 1 al art. 53 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 14 din Legea nr. 278/2006.

^[3] Pct. 3 al art. 53 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 15 din Legea nr. 278/2006.

3. Referitor la unele pedepse complementare prevăzute în legislația specială, a se vede art. 265 alin. (4) din Codul muncii, republicat (M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011), unde se prevede că, „În cazul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la alin. (2) și (3) [primirea la muncă a unei persoane aflate în situație de ședere ilegală în România, cunoscând că aceasta este victimă a traficului de persoane – n.r.] și la art. 264 alin. (3) [primirea la muncă a mai mult de 5 persoane, indiferent de cetățenia acestora, fără încheierea unui contract individual de muncă – n.r.], instanța de judecată poate dispune și aplicarea uneia dintre următoarele pedepse complementare:

- a) pierderea totală sau parțială a dreptului angajatorului de a beneficia de prestații, ajutoare sau subvenții publice, inclusiv fonduri ale Uniunii Europene gestionate de autoritățile române, pentru o perioadă de până la 5 ani;
- b) interzicerea dreptului angajatorului de a participa la atribuirea unui contract de achiziții publice pentru o perioadă de până la 5 ani;
- c) recuperarea integrală sau parțială a prestațiilor, ajutoarelor sau subvențiilor publice, inclusiv fonduri ale Uniunii Europene gestionate de autoritățile române, atribuite angajatorului pe o perioadă de până la 12 luni înainte de comiterea infracțiunii;
- d) închiderea temporară sau definitivă a punctului ori punctelor de lucru în care s-a comis infracțiunea sau retragerea temporară ori definitivă a unei licențe de desfășurare a activității profesionale în cauză, dacă acest lucru este justificat de gravitatea încălcării”.

Art. 53¹.^[1] Felurile pedepselor aplicabile persoanei juridice. (1)

Pedepsele sunt principale și complementare.

(2) Pedepsa principală este amenda de la 2.500 lei la 2.000.000 lei.

(3) Pedepsele complementare sunt:

- a) dizolvarea persoanei juridice;
- b) suspendarea activității persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la un an sau suspendarea uneia dintre activitățile persoanei juridice în legătură cu care s-a săvârșit infracțiunea pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- c) închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- d) interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;
- e) afixarea sau difuzarea hotărârii de condamnare.

Art. 53². Aplicarea și executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice. (1) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și față de împrejurările în care a fost săvârșită, aceste pedepse sunt necesare.

(2) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este obligatorie când legea prevede această pedeapsă.

(3) Pedepsele complementare prevăzute în art. 53¹ alin. (3) lit. b)-e) se pot aplica în mod cumulativ.

[1] Art. 53¹ și 53² au fost introduse prin art. I pct. 16 din Legea nr. 278/2006.